

TALOUSNEUVOSTO

21.8.2012

Kokousmuistio 7/2012

Aika 21.8.2012 klo 8.00–9.15

Paikka Valtioneuvoston juhlahuoneisto

Läsnä Katainen Jyrki, puheenjohtaja
Gustafsson Jukka
Haglund Carl
Häkämies Jyri
Ihalainen Lauri
Järventaus Jussi
Liikanen Erkki
Lyly Lauri
Marttila Juha
Mäenpää Mikko
Niinistö Ville
Penttilä Risto E.J.
Räsänen Päivi
Urpilainen Jutta
Virkkunen Henna
Heinonen Olli-Pekka (at)
Linna Sirkku (at)
Sailas Raimo (at)
Sinko Pekka (s)

1 Kokouksen avaus

Pääministeri avasi kokouksen klo 8.00 ja totesi asialistalla olevan kaksi asiakokonaisuutta. Ensiksi käydään yhteenvedävä ja syventävä keskustelu alkuvuoden aikana esillä olleista teemoista kilpailukyky sekä työvoiman tarjonnan edistämisestä. Keskustelun avauksena toimivat toimitusjohtaja Jussi Järventauksen ja puheenjohtaja Lauri Lylyn valmistellut puheenvuorot. Toisena asiana on vuoden 2013 talousarvioesityksen linjaukset, joista alustaa valtiovarainministeri Jutta Urpilainen.

Pääministeri totesi neuvoston marraskuulle sovitun Ruotsin kokouksen järjestelyjen olevan hyvässä vauhdissa. Muun muassa ministerit Anders Borg ja Hillevi Engström ovat vahvistaneet osallistumisensa ja odotettavissa on mielenkiintoinen kokous.

Pääjohtaja Erkki Liikanen kommentoi pääministerin pyynnöstä lyhyesti Euroopan kriisin viimeaikaista kehitystä. Liikanen totesi Euroopan reaalityalouden liikkuneen kesän aikana keskimäärin huonompaan suuntaan. Sen sijaan tilanne rahoitusmarkkinoilla on jonkin verran parantunut, kun muun muassa maiden väliset korkoerot ovat hieman supistuneet.

2 Kilpailukyvyin ja työvoiman tarjonta

Lauri Lyly tarkasteli puheenvuorossaan erityisesti kustannuskilpailukyvyin viimeaikaista kehitystä ja näkymiä (liite 1). Eurooppalaisessa vertailussa Suomen keskimääräistä nopeampaa palkkakehitystä on kompensoinut tuottavuuden nopea kasvu. Palkkapolitiikka on noudattanut likimain "normia" ja suhteelliset yksikkötyökustannukset ovat kehittyneet varsin maltillisesti. Vuosien 2007–2008 liittoratkaisu aiheutti yksikkötyökustannuksissa hyppäyksen ylöspäin, mutta raamisopimus on pitänyt kilpailukyvyin hyvällä tasolla. Useille Euroopan maille yhteinen huolenaihe on teollisen tuotannon supistuminen vuosien 2008–2009 kriisin seurauksena. Suomessa teollisuuden toipuminen on ollut muita maita hitaampaa johtuen muun muassa keskittyneestä ja suhdanneherkästä tuotantorakenteesta sekä ICT-klusterin vaikeuksista.

Palkkakoordinaatio on jatkossakin hintakilpailukyvyin paras tae. Yleissitovuus edistää tuottavuutta; huonosti kannattavia yrityksiä ei pidä tukea muita edullisemmalla työvoimalla. Teollista pohjaa tulee monipuolistaa elinkeinopolitiikan avulla. Myötäsyklistä finanssipolitiikkaa ja liiallista verokikkailua tulee välttää. EU-edunvalvonnassa tulisi korostaa kilpailukykyä ja tehostaa koordinaatiota.

Jussi Järventaus muistutti puheenvuorossaan BKT:n kasvun riippuvan viimekädessä työtuntien määrästä ja tuottavuudesta (liite 2). Tuottavuuden kasvu on Suomessa hidastunut sen jälkeen kun kehittyneempien maiden teknologinen etumatka saatiin kurotuksi umpeen. Tuottavuuskasvua tulee toki edistää, mutta onnistuminen siinä on vaikeaa ja epävarmaa. Sen sijaan työn tarjonnan lisäämiseen näyttäisi olevan merkittävää potentiaalia esimerkiksi suhteessa Ruotsiin, jossa työvoiman osallistumisaste on selvästi korkeampi. Työn tarjonnan kohentuminen luo myös kysyntää.

Osallistumisasteita tulisi kohottaa sekä työurien alku- että loppupäästä. Keinoja voisivat olla muun muassa opintososiaalisten etujen kannustavuuden lisääminen sekä alimman eläkeiän sitominen eliniänodotteen kehitykseen. Rakennetyöttömyyttä on torjuttava laskemalla edelleen työn vastaanottamisen kynnyistä. Keskimääräistä työaika voidaan jonkin verran lisätä. Työperäistä maahanmuuttoa tulee edistää muun muassa kielitaitoon panostamalla. Asiantuntijatoimikunta voisi laatia konkreettiset ehdotukset työtarjonnan lisäämiseksi hallituksen puolivälitarkasteluun.

3 Vuoden 2013 talousarvioesityksen linjaukset

Jutta Urpilainen esitteli valtiovarainministeriön budjettiesityksen taloudellista taustaa ja päälinjauksia. Alkuvuoden hieman ennakoitua paremman kehityksen jälkeen aivan tuoreimmat luvut antavat viitteitä kasvun ja näkymien heikentymisestä, minkä johdosta budjetin pohjalla olevaa ennustetta on tarkistettu alaspäin. Erityisesti rakennusala on alkanut hiipua, pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyys ovat kasvussa ja työmarkkinoiden kohtaanto on heikentynyt.

Budjetti toteuttaa kevään 2012 kehyspäätöksen linjauksia eli pyrkii vakauttamaan julkisen talouden tasapainoa kolmiosaisella strategialla. Verosopeutus alkaa voimallisemmin ensi vuonna menosopeutuksen painoutuessa puolestaan hallituskauden lopulle. Kolmas keskeinen elementti ovat rakenteelliset, kasvua tukevat uudistukset. Näillä näkymin velkaantumisen taittumista koskevat tavoitteet tullaan saavuttamaan hallituskauden aikana, mutta kansainvälisen talouden epävarmojen näkymien vuoksi tilannetta on jatkuvasti seurattava.

4 Keskustelu

Alustuksien pohjalta käydyssä keskustelussa nousi esiin muun muassa seuraavia näkökohtia ja kysymyksiä:

- Eurokriisi ruokkii helposti pessimististä ajattelua talousasioissa, joissa tarvittaisiin positiivista otetta ja rohkeita kokeiluja, joista osa voi myös epäonnistua. Tavoitteiden ei pidä antaa kaatua vaikeaan prosessiin, kuten usein Suomessa tuppaa käymään.
- Euron ja Euroopan puolustajat ovat vähän esillä julkisuudessa nyt, kun heidän kannatukselleen olisi käyttöä. Sekä palkansaajajärjestöissä että elinkeinoelämässä euroa kannattavien olisi syytä aktivoitua ja kertoa julkisesti myös minkälaista euroa halutaan tavoitella.
- Osa Suomen hyvästä tuottavuuskehityksestä on "valunut" ulkomaille heikentyneen vaihtosuhteen myötä. Tämä on supistanut todellista palkankorotusvaraa.
- Suomi on monessa suhteessa hyvä sijaintipaikka yritystoiminnalle. Tämä viesti tulisi saada entistä paremmin markkinoitua myös ulkomaille.
- Teollisten työpaikkojen korvaaminen palvelualan paikoilla pyrkii sinällään hidastamaan tuottavuuskehitystä. Teollisia työpaikkoja tarvitaan lisää. Miten tämä onnistuu ja miten saadaan PK-yritykset palkkaamaan lisää väkeä? Yksi kannustin palkkaamiselle olisi työnantajariskin pienentäminen.
- Hallituksen kesäkuussa tekemän työmarkkinoiden toimivuutta ja työvoiman tarjonnan lisäämistä koskevan periaatepäätöksen toimeenpanoa tulisi systemaattisesti seurata. Sama ryhmä voisi myös valmistella työvoiman tarjonnan lisäämistä koskevia toimia hallituksen puolivälitarkasteluun.
- Koulutus ja osaaminen korostuvat kilpailuvaltteina globalisoituvassa taloudessa. Kouluttautumisaikoihin olisi haettava joustavuutta välitutkintojen sekä koulutuksen ja työn vuorottelun mahdollistavien järjestelmien kautta.
- Nuorisotyöttömyys on keskimäärin alhainen juuri niissä maissa, joissa oppisopimusjärjestelmä on vahva.
- Oppisopimuskoulutus sopii erittäin hyvin PK-yrityksille. Sen käyttömahdollisuuksista tarvittaisiin lisää tietoa. Ehkä myös yritysten ja oppilaitosten välistä yhteistyötä tulisi lisätä.
- Työehtosopimukset mahdollistavat jo nyt selvästi keskimääräistä matalamman palkan maksamisen oppisopimuskoulutuksessa olevalle nuorelle.
- Oppisopimusjärjestelmän ohella tarvitaan muita joustavia ammatillisen koulutuksen muotoja, jotka edistävät mm. syrjäytymisvaarassa olevien mahdollisuuksia hankkia ammatti.
- Hallitus tulee tekemään lähiaikoina merkittäviä toisen asteen koulutusjärjestelmän rakennetta tehostavia uudistuksia, joiden arvioidaan pidentävän työuria noin vuodella. Näihin sisältyy mm. uusia malleja koulutuksen ja työelämän limittämiseen.

5 Kokouksen päättäminen

Talousneuvoston syyskuun kokous pidetään keskiviikkona 26.9.2012 klo 8.00. Aiheina ovat "Vaihtotaseen taustalla vaikuttavat tekijät sekä eurokriisin ratkaisuvaihtoehdot". Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 9.15.

Pekka Sinko
pääsihteeri